

УДК 338.45:69:658.5:504.06

Ковалець Богдан Миколайович*аспірант**Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова*

ORCID: 0009-0003-9674-2497

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-94>

СКЛАДОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Вступ. Сучасний вектор розвитку будівельного сектору України вимагає від підприємств кардинального переосмислення підходів до використання паливно-енергетичних ресурсів та переходу до предиктивних моделей екологічноорієнтованого менеджменту. Інструментом такої трансформації виступає організаційний механізм, який безпосередньо приводить у дію всі елементи системи управління, забезпечуючи їх узгоджену взаємодію у часі та просторі для досягнення цільових орієнтирів. Однак, попри значний науковий доробок, питання формування організаційного механізму та взаємодії його елементів у стратегії управління енергозбереженням будівельних підприємств залишаються недостатньо вивченими.

Мета. Метою статті є теоретичне обґрунтування та декомпозиція складових організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах, а також формалізація його процесного та економіко-мотиваційного контурів для підвищення гнучкості й ефективності менеджменту в умовах глобальної турбулентності.

Матеріали і методи. У процесі дослідження застосовано методи теоретичного обґрунтування та декомпозиції – для виокремлення й структурування складових організаційного механізму; методи систематизації – для побудови функціональної декомпозиції підсистем (табл. 1) та матриці реалізації процесного контуру управління енергозбереженням за етапами проєкту (табл. 2); метод формалізації – для розкриття його процесного та економіко-мотиваційного контурів; метод математичного моделювання – для побудови моделі формування преміального фонду заохочення за екологічно-енергетичні результати (формула 1).

Результати. Зазначено, що головна науково-практична задача функціонування організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах полягає у мінімізації питомих витрат енергоресурсів на кожному етапі життєвого циклу об'єкта будівництва, підвищенні екологічної безпеки виробничих процесів та забезпеченні довгострокових конкурентних переваг підприємства в умовах високої гео економічної турбулентності. Відзначено, що функціональна життєздатність розробленого організаційного механізму забезпечується через його процесну складову – чітко регламентовану послідовність етапів прийняття та реалізації управлінських рішень у сфері енергозбереження. Специфіка будівельного виробництва, яка полягає у переході від об'єкта до об'єкта та динамічній зміні технологічних процесів (земляні роботи, зведення каркаса, внутрішнє оздоблення), вимагає, щоб процесний контур механізму мав циклічний та предиктивний характер. Встановлено, що надійною основою для довгострокової реалізації стратегії енергозбереження є формування внутрішнього економіко-мотиваційного середовища. Воно має трансформувати зовнішні стратегічні цілі підприємства у внутрішні стимули для кожного працівника. Економіко-мотиваційний інструментарій забезпечує внутрішню енергію руху всього організаційного меха-

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms
of the Creative Commons Attribution License 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

нізму. Зроблено висновок, що організаційний механізм реалізації стратегії управління енергозбереженням є динамічним інструментом, який трансформує теоретичні орієнтири енергоефективності у повсякденну виробничу практику будівельного підприємства.

Перспективи. Перспективою подальших досліджень є розробка та наукове обґрунтування методичного підходу до оцінювання результативності стратегічного управління енергозбереженням на будівельних підприємствах. Це дозволить сформулювати чіткий аналітичний інструментарій для вимірювання фактичного ефекту від впровадження розробленого організаційного механізму та оцінки його впливу на зниження собівартості будівельно-монтажних робіт.

Ключові слова: організаційний механізм; стратегія управління, реалізація, енергозбереження, будівельні підприємства, ефективність.

Постановка проблеми. Сучасний вектор розвитку будівельного сектору України вимагає від підприємств кардинального переосмислення підходів до використання паливно-енергетичних ресурсів та переходу до предиктивних моделей екологічноорієнтованого менеджменту. Будь-яка стратегія енергозбереження починається з формування організаційно-ресурсного забезпечення, яке закладає необхідну статичну платформу: регуляторний каркас, ієрархію цілей та диверсифікований портфель фінансових, технічних і кадрових ресурсів. Проте сама по собі наявність цих елементів не гарантує автоматичного підвищення енергоефективності, оскільки сформований базис потребує переведення у динамічний стан для безпосереднього практичного впровадження.

Інструментом такої трансформації виступає організаційний механізм, який безпосередньо приводить у дію всі елементи системи управління, забезпечуючи їх узгоджену взаємодію у часі та просторі для досягнення цільових орієнтирів. У цьому контексті організаційний механізм реалізації стратегії управління енергозбереженням слід розглядати як комплексну, динамічну систему взаємопов'язаних елементів, методів, інструментів та функцій управління, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив суб'єкта управління на об'єкти будівельної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фундаментальних та прикладних аспектів формування організаційних механізмів, систем ресурсного забезпечення, а також стратегічного управління енергоефективністю будівельних підприємств присвячені праці багатьох вітчизняних науковців. Свій вагомий внесок у вирішення зазначених проблем, розробку методів зниження енергоємності виробництва та оптимізації використання ресурсів у будівництві зробили такі дослідники, як: В. Бевз [1], О. Вашків [2], Л. Гладка [3], Ю. Дзядикевич [4], Л. Запашук [5], С. Лутковська [6], І. Назаренко [7], Т. Сак [8], М. Ткач [9] та ін.

Однак, попри значний науковий доробок, питання формування організаційного механізму та взаємодії його елементів у стратегії управління енергозбереженням будівельних підприємств залишаються недостатньо вивченими. Галузева специфіка будівництва вимагає системного опрацювання процесів моніторингу, контролю та оперативного регулювання, що й визначило тему цієї статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та декомпозиція складових організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах, а також формалізація його процесного та економіко-мотиваційного контурів для підвищення гнучкості й ефективності менеджменту в умовах глобальної турбулентності.

Виклад основного матеріалу. Головна науково-практична задача функціонування організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах полягає у мінімізації питомих витрат енергоресурсів на кожному етапі життєвого циклу об'єкта будівництва, підвищенні екологічної безпеки виробничих процесів та забезпеченні довгострокових конкурентних переваг підприємства в умовах високої гео економічної турбулентності. Таким чином, розробка та декомпозиція складових зазначеного механізму є першочерговим завданням для подолання структурної деградації та технологічного відставання вітчизняної будівельної індустрії.

Специфіка будівельної галузі (висока матеріало- та енергомісткість процесів, технологічна дискретність, територіальна розсередженість об'єктів та залежність від кліматичних чинників) зумовлює необхідність формування гнучкої та адаптивної архітектури цього механізму. На відміну від класичних управлінських механізмів, організаційний механізм енергозбереження в будівництві має забезпечувати безперервний контроль енерговитрат на кожному етапі життєвого циклу будівельного об'єкта — від проектування до здачі в експлуатацію.

Для забезпечення системності та цілісності функціонування організаційного механізму доцільно виокремити в його структурі чотири взаємопов'язані функціональні підсистеми (блоки):

— Підсистема стратегічного та оперативного планування. Відповідає за декомпозицію загальнокорпоративної енергетичної політики у конкретні ліміти, нормативи та бюджетні показники для кожного окремого будівельного майданчика й допоміжного виробництва [10].

— Підсистема моніторингу та контролінгу. Базується на сучасних цифрових інструментах (IoT, Smart Metering) і забезпечує оперативне зняття показників фактичного енергоспоживання, виявлення інформаційної асиметрії та відхилень від заданих параметрів у режимі реального часу.

— Підсистема мотивації та стимулювання. Формує внутрішнє організаційне середовище, де кожен учасник будівельного процесу (від вищого менеджменту до лінійних робітників) зацікавлений у раціональному використанні енергоносіїв завдяки інтеграції показників енергоефективності в загальну систему KPI та преміювання.

— Підсистема регулювання та коригування. Забезпечує зворотний зв'язок (за циклом PDCA) і реалізує предиктивні або оперативні управлінські рішення (зміна логістичних маршрутів, технічний огляд обладнання, оптимізація графіків роботи техніки) у разі виникнення деструктивних відхилень.

Функціональна декомпозиція підсистем організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Функціональна декомпозиція підсистем організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах

Назва підсистеми (блоку)	Ключові завдання та процеси	Інструменти реалізації	Відповідальні особи / підрозділи
1. Підсистема стратегічного та оперативного планування	Декомпозиція енергополітики, розрахунок нормативів, затвердження планів-лімітів ПЕР для кожного об'єкта	ВІМ-моделювання, енергетичні паспорти об'єктів, бюджетування	Комітет з енергоефективності, планово-економічний відділ
2. Підсистема моніторингу та контролінгу	Фіксація фактичного споживання, виявлення втрат і нецільового використання у реальному часі	IoT-датчики, Smart Metering, GPS-моніторинг палива, ERP-системи	Служба головного енергоменеджера, аналітична група
3. Підсистема мотивації та стимулювання	Узгодження інтересів персоналу із цілями ощадливості, розрахунок преміальних фондів	Матриці KPI, модель Gainsharing, внутрішні «зелені рейтинги»	HR-департамент, лінійні керівники дільниць
4. Підсистема регулювання та коригування	Швидке реагування на відхилення, ліквідація перевитрат, зміна логістичних схем	Цикл PDCA, предиктивні управлінські рішення, технічні регламенти	Вищий менеджмент, керівники проєктів, головні механіки

Джерело: сформовано автором

Представлена функціональна декомпозиція підсистем організаційного механізму реалізації стратегії управління енергозбереженням на будівельних підприємствах демонструє, що ефективність організаційного механізму досягається не за рахунок відокремленого функціонування його елементів, а завдяки їхній жорсткій міжкомпонентній синергії. Наскрізна логіка взаємодії підсистем полягає в тому, що нормативні орієнтири, сформовані в межах підсистеми планування, виступають базовими критеріями (бенчмарками) для підсистеми моніторингу. У свою чергу, виявлені контролінгом відхилення стають інформаційним підґрунтям для запуску мотиваційних стимулів або оперативного втручання й коригування технологічних процесів на будівельному майданчику.

На особливу увагу заслуговує чіткий розподіл зон відповідальності між централізованим менеджментом компанії та лінійними виконавцями на місцях. Це дозволяє нівелювати типову для будівельних підприємств проблему інформаційної асиметрії, коли вище керівництво не має об'єктивних даних про реальний стан енергоспоживання віддалених об'єктів, а лінійний персонал не мотивований до ощадливості. Таким чином, організаційний механізм виступає інтеграційним ядром, яке зв'яже документообіг, цифрові комунікаційні потоки та людський капітал підприємства у єдиний контур предиктивного управління енергозбереженням.

Таким чином, структурно-функціональна побудова організаційного механізму перетворює управління енергозбереженням із дискретного (епізодичного) процесу на безперервний управлінський цикл, де кожна дія суб'єкта чітко корелює із поточним станом об'єкта та загальною стратегічною метою компанії.

Функціональна життєздатність розробленого організаційного механізму забезпечується через його процесну складову — чітко регламентовану послідовність етапів прийняття та реалізації управлінських рішень у сфері енергозбереження. Специфіка будівельного виробництва, яка полягає у переході від об'єкта до об'єкта та динамічній зміні технологічних процесів (земляні роботи, зведення каркаса, внутрішнє оздоблення), вимагає, щоб процесний контур механізму мав циклічний та предиктивний характер.

Запропонований шестиступінчастий алгоритм дозволяє трансформувати організаційний механізм із статичної структури на гнучку, процесно-орієнтовану систему предиктивного управління. Кожен із виокрем-

лених етапів має власну функціональну специфіку, часові межі та специфічний набір інструментів, що інтегруються у загальний життєвий цикл інвестиційно-будівельного проекту.

Для забезпечення чіткої регламентації та формалізації зазначених процесів, а також визначення очікуваних результатів на кожній стадії управлінського циклу, нами систематизовано архітектуру процесного контуру у вигляді відповідної матриці (табл. 2).

Таблиця 2

Матриця реалізації процесного контуру управління енергозбереженням за етапами проекту

Етап процесу	Зміст управлінської дії	Галузева будівельна специфіка	Очікуваний результат етапу
Етап 1. Енергоаудит	Оцінка проектних рішень	Робота з BIM-моделями («цифровими двійниками») об'єктів	Сформований попередній енергетичний паспорт об'єкта
Етап 2. Лімітування	Каскадування лімітів	Встановлення нормативів витрат палива на тонно-кілометри та маш-години	Затверджені бюджети ПЕР за центрами відповідальності
Етап 3. Оптимізація	Оперативне планування	Формування календарних графіків, мінімізація холостого ходу техніки	Логістичні маршрути постачання «точно в строк»
Етап 4. Диспетчеризація	Збір даних у реальному часі	Використання Smart Metering та GPS-трекерів контролю палива на машинах	Оперативна база даних фактичного споживання ресурсів
Етап 5. План-факт аналіз	Ідентифікація відхилень	Розрахунок питомих показників (наприклад, витрати на 1м ³ укладеного бетону)	Карта виявлених деструктивних відхилень від лімітів
Етап 6. Коригування	Реалізація зворотного зв'язку	Проведення ТО обладнання, зміна графіків або адаптація стратегічних лімітів	Стабілізація системи, мінімізація втрат (цикл PDCA)

Джерело: сформовано автором

Систематизація процесного контуру унаочнює наскрізний характер управління енергозбереженням на всіх фазах реалізації будівельного проекту. Важливою науково-практичною особливістю запропонованої матриці є те, що вона базується на замкненому циклі зворотного зв'язку. Це означає, що досвід, аналітичні дані та зафіксовані деструктивні відхилення, отримані на етапах моніторингу та коригування поточних об'єктів, автоматично акумулюються системою контролінгу і стають предиктивною базою для цифрового BIM-проектування та нормування бюджетів ПЕР на наступних об'єктах будівництва.

Такий підхід забезпечує кумулятивний ефект підвищення енергоефективності будівельного підприємства у довгостроковій перспективі, мінімізує вплив «людського чинника» завдяки автоматизації контрольних точок та дозволяє менеджменту оперативно реагувати на динамічні зміни зовнішнього і внутрішнього середовища компанії.

Запропонований алгоритм дозволяє перетворити організаційний механізм на гнучку систему предиктивного управління. Завдяки замкненості процесного контуру, досвід та дані, отримані на етапах моніторингу та коригування поточних проектів, автоматично стають базою для проектування та нормування наступних об'єктів будівництва, що забезпечує безперервне підвищення рівня енергоефективності підприємства в довгостроковій перспективі.

Функціонування організаційного механізму не може базуватися виключно на адміністративних методах управління та жорсткому лімітуванні [11]. Надійною основою для довгострокової реалізації стратегії енергозбереження є формування внутрішнього економіко-мотиваційного середовища. Воно має трансформувати зовнішні стратегічні цілі підприємства у внутрішні стимули для кожного працівника. Це досягається через інтеграцію системи контролінгу витрат із гнучкою системою матеріального та нематеріального стимулювання персоналу.

У межах розробленого механізму пропонується впровадження дворівневої системи мотивації, яка чітко розмежовує відповідальність та заохочення управлінського (тактичного) та лінійного (операційного) персоналу:

1. Мотиваційний контур тактичного рівня (Керівники проектів, начальники ділень, операційні координатори).

Для цієї категорії працівників пропонується інтеграція індикаторів енергоефективності до загальної матриці KPI (Key Performance Indicators), від якої залежить розрахунок їхньої щоквартальної чи проектної премії. До ключових показників ефективності ми відносимо:

- коефіцієнт дотримання енергетичного бюджету проєкту (KPI_{eb}): відображає відсутність перевитрат паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) відносно затвердженого плану-ліміту;
- коефіцієнт оптимізації роботи техніки (KPI_{ut}): розраховується на основі даних IoT-моніторингу та фіксує мінімізацію часу холостого ходу будівельних машин і транспортних засобів;
- коефіцієнт ефективності субпідрядників (KPI_{sub}): оцінює спроможність керівника проєкту залучати до робіт треті організації, що дотримуються внутрішніх екологічних та енергетичних стандартів підприємства.

2. Мотиваційний контур операційного рівня (Майстри, бригадири, машиністи техніки, робітники).

На цьому рівні діє прямий механізм матеріального заохочення, що базується на принципі розподілу отриманого ефекту (Gainsharing). Якщо за результатами місячного зняття показників цифрових систем обліку (Smart Metering, GPS-моніторинг палива) на конкретному будівельному майданчику чи одиниці техніки зафіксовано реальну економію ресурсів (і при цьому повністю дотримана технологічна якість робіт), певний відсоток від вартості зекономленого ресурсу спрямовується у преміальний фонд даної бригади чи робітника.

Математично модель формування преміального фонду заохочення (ΦZ_{en}) за екологічно-енергетичні результати можна представити у вигляді наступної залежності:

$$\Phi Z_{en} = \sum_{i=1}^n (\Delta E_i \times P_i \times \alpha_i) \times K_{як} \quad (1)$$

де ΔE_i — фізичний обсяг зекономленого i -го виду паливно-енергетичного ресурсу порівняно з нормативом;

n — норматив використання ресурсу;

P_i — поточна ринкова ціна одиниці i -го виду ресурсу;

α_i — нормативно встановлений коефіцієнт відрахувань у фонд заохочення (зазвичай варіюється в межах 0,15–0,30 залежно від капіталомісткості заходу);

$K_{як}$ — коефіцієнт якості та строків виконання будівельно-монтажних робіт ($K_{як} = 1$, якщо роботи виконано без дефектів і вчасно; $K_{як} = 0$, якщо допущено технологічні порушення, оскільки якість об'єкта є абсолютним пріоритетом).

Важливим елементом є також нематеріальна мотивація, яка включає регулярне оприлюднення внутрішніх рейтингів енергоефективності будівельних бригад («зелений рейтинг діляниць») та проведення конкурсів професійної майстерності. Це сприяє формуванню корпоративної культури ощадливості, де раціональне використання енергії сприймається персоналом не як додатковий адміністративний примус, а як елемент професійної культури та сучасного екологічного мислення.

Таким чином, економіко-мотиваційний інструментарій забезпечує внутрішню енергію руху всього організаційного механізму. Він створює умови, за яких максимізація прибутку підприємства через зниження собівартості робіт синхронізується із підвищенням матеріального добробуту його працівників.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Організаційний механізм реалізації стратегії управління енергозбереженням є динамічним інструментом, який трансформує теоретичні орієнтири енергоефективності у повсякденну виробничу практику будівельного підприємства. Завдяки поєднанню чіткої структурно-функціональної архітектури, наскрізного процесного алгоритму (від BIM-проектування до IoT-моніторингу) та дієвої системи мотивації, цей механізм дозволяє нівелювати галузеві ризики, мінімізувати інформаційну асиметрію та забезпечити високу гнучкість управління в умовах територіальної розсередженості об'єктів.

Перспективою подальших досліджень є розробка та наукове обґрунтування методичного підходу до оцінювання результативності стратегічного управління енергозбереженням на будівельних підприємствах. Це дозволить сформувати чіткий аналітичний інструментарій для вимірювання фактичного ефекту від впровадження розробленого організаційного механізму та оцінки його впливу на зниження собівартості будівельно-монтажних робіт.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

- Бевз В. В. Потенціал енергозбереження промислових підприємств. *Економіка. Серія: економіка і право*. 2012. Вип. 18. С. 3–11. URL: <https://www.chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/18/3.pdf> (дата звернення: 02.05.2026).

2. Вашків О.П., Смерека С.Б. Енергозбереження як важливий чинник забезпечення конкурентоспроможності продукції. *Проблеми економіки*. 2021. № 2 (48). С. 120–125. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/b1a2e9ca-ef6e-4162-a903-e31658de6046/content> (дата звернення: 03.05.2026).
3. Гладка Л.І., Мироненко А.О. Проблемні аспекти енергозбереження на промислових підприємствах України. *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 21–25. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/6.pdf> (дата звернення: 03.05.2026).
4. Дзядикивич Ю.В., Брич В.Я., Джеджула В.В., Гевко Р.Б. та ін. Організаційно-економічний механізм енергозбереження: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 154 с.
5. Запашук Л.В. Енергозбереження як напрям підвищення ефективності виробничої діяльності. *Економіка та суспільство*. 2017. № 9. С. 428–434. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/74.pdf (дата звернення: 03.05.2026).
6. Лутковська С., Міщенко М., Пащенко П. Механізм ефективного управління енергозбереженням інноваційно орієнтованих організацій. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 4 (274). С. 228–237.
7. Назаренко І.М., Завора О.М. Діагностика діяльності будівельних підприємств в Україні: стан, проблеми та виклики. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 16. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/871/859> (дата звернення: 11.04.2026).
8. Сак Т.В. Стратегія енергозбереження підприємства: сутність, чинники, етапи формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 494–497.
9. Ткач М.Є. Фундаментальні засади побудови системи сучасного енергоменеджменту суб'єктів господарювання. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16816381>
10. Сусліков С., Макаров С., Саркісов А. Енергоефективність як ключовий фактор підвищення потенціалу підприємства та конкурентоспроможності на підприємствах будівельної галузі із застосуванням світових практик. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2024. № 6 (196). С. 128–140.
11. Суходоля О.М. Теоретико-методологічні засади механізмів державного управління формуванням енергоефективної економіки України: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2006. 36 с.

References

1. Bevz, V.V. (2012). Potentsial enerhoberezhennia promyslovykh pidpriemstv [Potential of energy saving of industrial enterprises]. *Ekonomika. Serii: ekonomika i pravo — Economics. Series: Economics and Law*, 18, 3–11. Retrieved from <https://www.chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/18/3.pdf> [in Ukrainian].
2. Vashkiv, O.P., & Smereka, S. B. (2021). Enerhoberezhennia yak vazhlyvyi chynnyk zabezpechennia konkurentospromozhnosti produktsii [Energy saving as an important factor in ensuring product competitiveness]. *Problemy ekonomiky — Problems of Economy*, 2(48), 120–125. Retrieved from <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/b1a2e9ca-ef6e-4162-a903-e31658de6046/content> [in Ukrainian].
3. Hladka, L. I., & Myronenko, A. O. (2016). Problemni aspekty enerhoberezhennia na promyslovykh pidpriemstvakh Ukrainy [Problematic aspects of energy saving at industrial enterprises of Ukraine]. *Molodyi vchenyi — Young Scientist*, 6(33), 21–25. Retrieved from <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/6.pdf> [in Ukrainian].
4. Dziadykevych, Yu. V., Brych, V. Ya., Dzhedzhula, V. V., Hevko, R. B., et al. (2018). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm enerhoberezhennia [Organizational and economic mechanism of energy saving]. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].
5. Zapaschuk, L. V. (2017). Enerhoberezhennia yak napriam pidvyshchennia efektyvnosti vyrobnychoi diialnosti [Energy saving as a direction of increasing production efficiency]. *Ekonomika ta suspilstvo — Economy and Society*, 9, 428–434. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/74.pdf [in Ukrainian].
6. Lutkovska, S., Mishchenko, M., & Pashchenko, P. (2024). Mekhanizm efektyvnogo upravlinnia enerhoberezhenniam innovatsiino oriientovanykh orhanizatsii [Mechanism of effective energy saving management of innovation-oriented organizations]. *Aktualni problemy ekonomiky — Actual Problems of Economics*, 4(274), 228–237 [in Ukrainian].
7. Nazarenko, I. M., & Zavora, O. M. (2025). Diahnostyka diialnosti budivelnykh pidpriemstv v Ukraini: stan, problemy ta vyklyky [Diagnostics of construction enterprises activity in Ukraine: state, problems and challenges]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk — Current Issues of Economic Sciences*, 16. Retrieved from <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/871/859> [in Ukrainian].
8. Sak, T. V. (2016). Stratehiia enerhoberezhennia pidpriemstva: sutnist, chynnyky, etapy formuvannia [Enterprise energy saving strategy: essence, factors, stages of formation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky — Global and National Problems of Economy*, 11, 494–497 [in Ukrainian].
9. Tkach, M. Ye. (2025). Fundamentalni zasady pobudovy systemy suchasnoho enerhomenedzhmentu subiektiv hospodariuvannia [Fundamental principles of building a modern energy management system for business entities]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk — Current Issues of Economic Sciences*, 14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16816381> [in Ukrainian].
10. Suslikov, S., Makarov, S., & Sarkisov, A. (2024). Enerhoeфекtyvnist yak kliuchovy faktor pidvyshchennia potentsialu pidpriemstva ta konkurentospromozhnosti na pidpriemstvakh budivelnoi haluzi iz zastosuvanniam svitovykh prak-

tyk [Energy efficiency as a key factor in increasing enterprise potential and competitiveness in construction enterprises using world practices]. *Enerhozberezhennia. Enerhetyka. Enerhodauidyt — Energy Saving. Power Engineering. Energy Audit*, 6(196), 128–140 [in Ukrainian].

11. Sukhodolia, O. M. (2006). Teoretyko-metodolohichni zasady mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia formuvanniam enerhoefektyvnoi ekonomiky Ukrainy [Theoretical and methodological principles of public administration mechanisms for forming an energy-efficient economy of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 04.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.05.2026

Дата публікації: 31.05.2026

Kovalets Bohdan

*Postgraduate Student of the
O. M. Beketov National University of Urban
Economy in Kharkiv*

COMPONENTS OF THE ORGANIZATIONAL MECHANISM FOR IMPLEMENTING THE ENERGY SAVING MANAGEMENT STRATEGY AT CONSTRUCTION ENTERPRISES

Summary. Introduction. The current vector of development of Ukraine's construction sector requires enterprises to fundamentally rethink their approaches to the use of fuel and energy resources and to shift towards predictive models of environmentally oriented management. The instrument of such a transformation is the organizational mechanism, which directly activates all elements of the management system, ensuring their coordinated interaction in time and space to achieve target benchmarks. However, despite considerable scientific groundwork, the issues of forming an organizational mechanism and the interaction of its elements within the energy saving management strategy of construction enterprises remain insufficiently studied.

Purpose. The purpose of the article is a theoretical substantiation and decomposition of the components of the organizational mechanism for implementing the energy saving management strategy at construction enterprises, as well as the formalization of its process and economic-motivational circuits to enhance management flexibility and efficiency under conditions of global turbulence.

Materials and methods. The study applies methods of theoretical substantiation and decomposition to identify and structure the components of the organizational mechanism; methods of systematization to build the functional decomposition of subsystems (Table 1) and the matrix of process circuit implementation for energy saving management by project stages (Table 2); the method of formalization to disclose its process and economic-motivational circuits; and the method of mathematical modelling to construct the model of forming the incentive bonus fund for environmental and energy results (Formula 1).

Results. It is stated that the primary scientific and practical task of the functioning of the organizational mechanism for implementing the energy saving management strategy at construction enterprises is to minimize specific energy resource consumption at each stage of the construction object's life cycle, increase the environmental safety of production processes, and ensure long-term competitive advantages of the enterprise amidst high geo-economic turbulence. It is noted that the functional viability of the developed organizational mechanism is ensured through its process component – a strictly regulated sequence of stages for adopting and implementing management decisions in the field of energy saving. The specifics of construction production, which involve moving from object to object and the dynamic alteration of technological processes (earthworks, framework erection, interior finishing), demand that the process circuit of the mechanism be cyclic and predictive in nature. It is established that the formation of an internal economic-motivational environment serves as a reliable foundation for the long-term implementation of the energy saving strategy. This environment must transform the external strategic goals of the enterprise into internal incentives for each employee.

The economic-motivational toolkit provides the internal driving energy for the entire organizational mechanism. It is concluded that the organizational mechanism for implementing the energy saving management strategy is a dynamic tool that transforms theoretical energy efficiency guidelines into the daily production practice of a construction enterprise.

Prospects. Prospects for further research lie in developing and scientifically substantiating a methodological approach to evaluating the effectiveness of strategic energy saving management at construction enterprises. This will make it possible to form a clear analytical toolkit for measuring the actual effect of implementing the developed organizational mechanism and assessing its impact on reducing the cost of construction and installation works.

Key words: organizational mechanism, management strategy, implementation, energy saving, construction enterprises, efficiency.